

Timsko delo z družino na primarni ravni

Doc. dr. Danica Rotar Pavlič, dr. med.

Vsebina

- Izhodišča
- Primer
- Družina – kdaj je potrebno temeljitejše sodelovanje
- Timski pristop
- Zaključek

Izhodišča

- V vseh družbah je družina osnovna socialna enota.
- V mnogih sistemih zdravstvenega varstva je pomembna enota zdravstvene oskrbe.
- Družinska medicina obravnava družine v njihovem naravnem okolju.
- Ocena družine na domu ima diagnostični pomen in terapevtsko vrednost.

Pomembni so podatki ...

- **Tip družine**
- **Stopnja družinskega ciklusa**
- **Podsistemi, meje med podsistemi**
- **Medsebojni odnosi**
- **Dominantni družinski član**
- **Reakcije družine na bolezni**
- **Etnično in kulturno ozadje**
- **Družinska anamneza**
- **Rekreacija in preživljanje prostega časa**
- **Družinsko okolje**
- **Ekonomsko stanje družine**
- **Odnos do zdravja in zdravstvene službe**

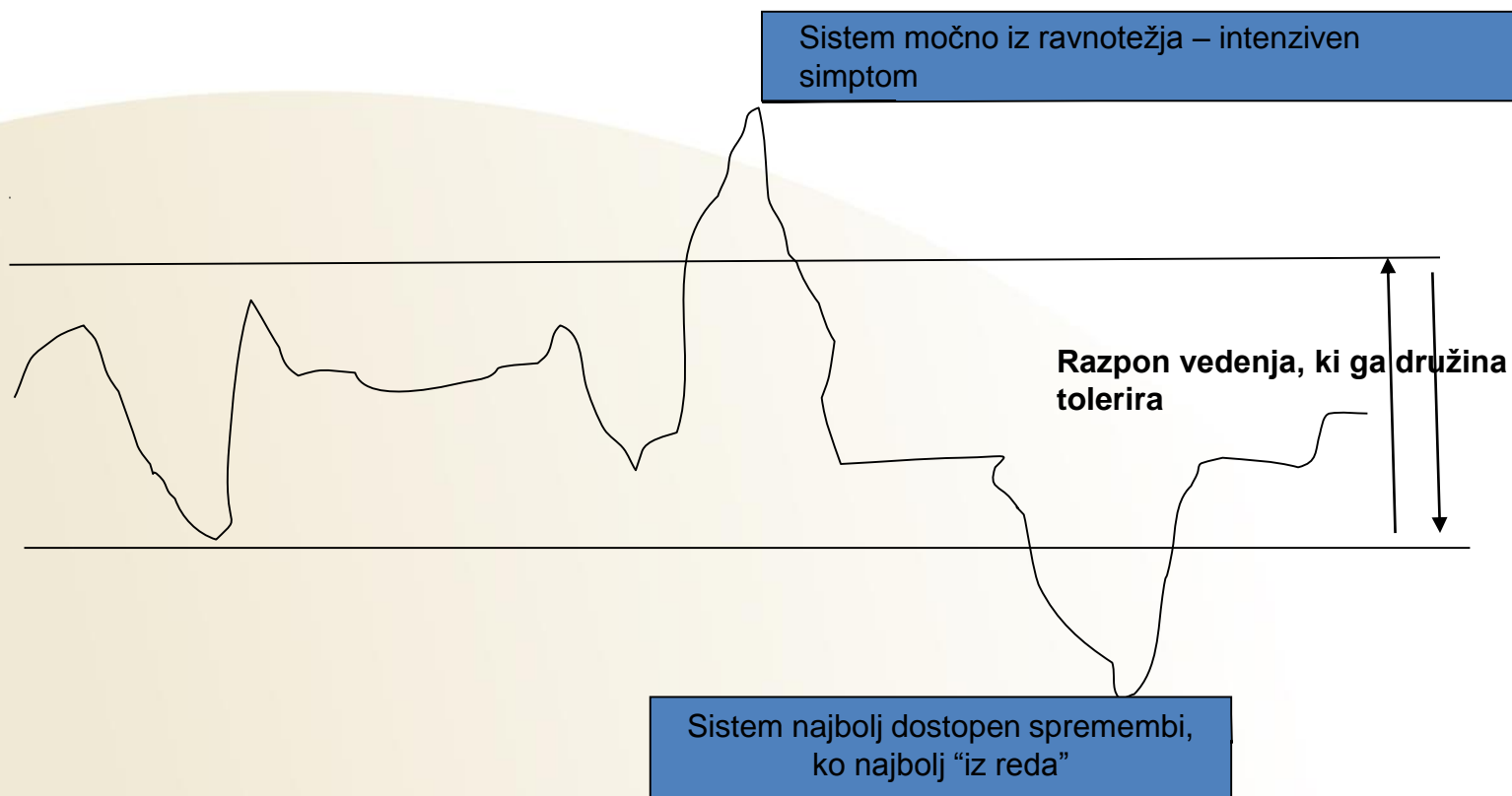
Večina družin in skupnosti deluje brez vsake potrebe po vključevanju zdravstvenega tima

Družinski sistem – Simptom - Sprememba

- Uravnavanje sistema / homeostaza

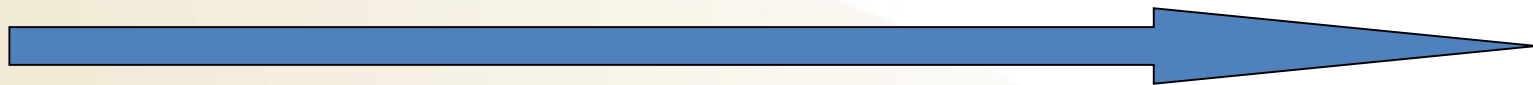

Simptom: telesna bolezen, duševna ali vedenjska motnja, vedenje povezano s kriznimi situacijami oziroma nepredvidenimi stresorji (nesreča, ločitev, ...)

Vertikalni stresorji

(družinski načini komunikacije, miti, skrivnosti, "dediščina")

čas

Horizontalni stresorji

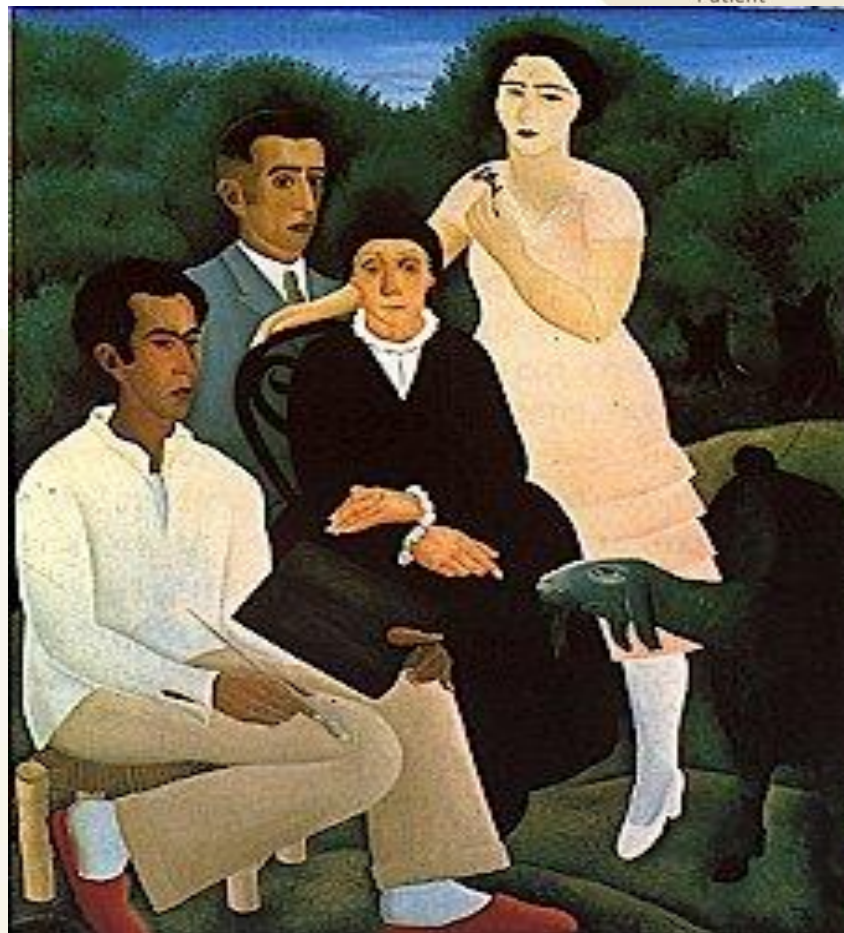

- razvojni - prehodi življenjskega cikla
- nepredvidljivi

Predstavitev simptoma/problema

- Kaj je trenutni, aktualni problem?
- Zakaj se je zadeva zgodila, kaj se je zgodilo?
- Zakaj je problem prisoten sedaj?
- Kaj je po bolnikovem mnenju vzrok težav?
- Česa se bolnik najbolj boji?
- Kaj bolnik od nas pričakuje?
- Kako problem vpliva na funkcionalno sposobnost bolnika?

Brankina zgodba

- V ordinaciji se je oglasila gospodična Branka (30 let, ime je spremenjeno) Srednje trgovske šole zaradi pogostih epileptičnih napadov nikoli ni zaključila. V starosti 7 mesecev je prebolela virusni meningitis.
- Brezposelna.
- Nizko samospoštovanje, depresivna ...
- Mama ima več napredovalih kroničnih bolezni.
- Glavni organizator oskrbe je oče.

Sodelovanje s sekundarnim in terciarnim nivojem

- Branka je bila leta 2008 bila operirana v Erlangnu (odstranjen levi hipokampus, amigdala in sprednja spodnja tretjina temporalnega režnja na levi strani).
- Po operaciji so se epileptični napadi še pojavljali.
- Nevrolog: pogoste spremembe terapije.

Diagnostični postopek

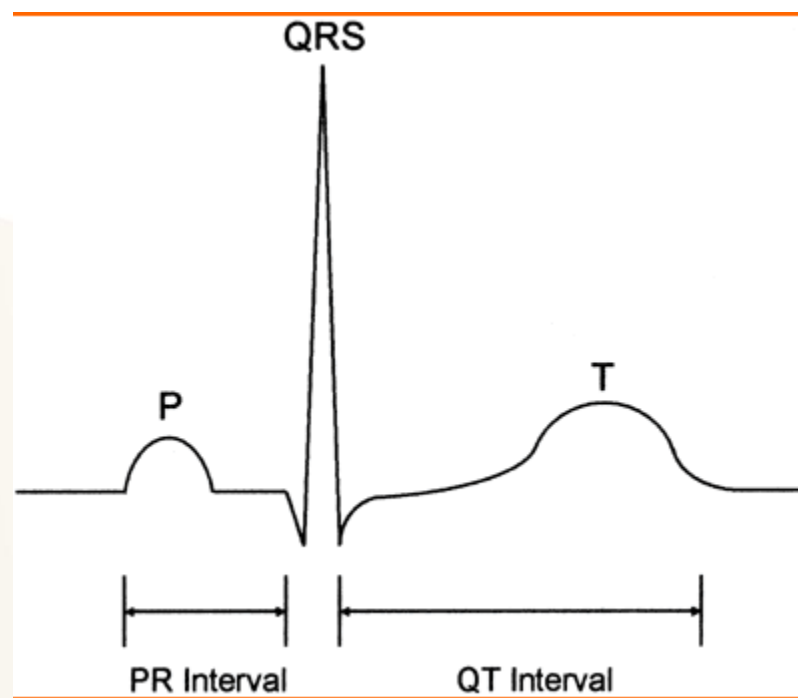

- Anamneza
  - Telesno stanje
  - Laboratorijske preiskave
  - Napotitve
-
- KAJ BOLNICA PRIČAKUJE OD OBISKA V AMBULANTI?
  - KAJ BO STORILA SREDNJA MEDICINSKA SESTRA, KAJ DIPLMOMIRANA MEDICINSKASESTRA V RADM, KAJ ZDRAVNIK?
  - KAKŠNI SO PACIENTKINI CILJI?
  - KAKŠNI SO CILJI TIMA?

Številne dodatne zadolžitve za tim na primarni ravni

- Srčna aritmija je lahko eden od glavnih vzrokov za nenadno nepričakovano smrt pri bolnikih z epilepsijo.
- Ocena QT podaljšanja pri valproatu, karbamazepinu, topiramatu
- Laboratorijske kontrole
- Depresija in anatomske spremembe

Sodelovanje s SPIZ, CSD, zavodom za zaposlovanje

- IK 2006: ugotavljajo, da nevrolog še vedno spreminja zdravljenje in se mora ob morebitni novi predstavitvi na IK izreči, da je zdravljenje zaključeno.
- Leta 2011 Zaposlitvena rehabilitacija – ocena za delo v centru Marjetica: zmožna za dela v dnevnih izmenah, brez časovnega pritiska in vsiljenega ritma dela za naloge, ki so dobro strukturirane in rutinske, na delovnem mestu ne sme biti sama in delati s stroji, ki bi jo lahko ogrožali ob izgubi zavesti (psiholog, socialna delavka, MDPŠ, delovni terapevt).
- IK prek CSD 2014: oseba ima pravico do statusa invalida po Zakonu o družbenem varstvu duševnih in telesnih oseb, če se zaradi zmerne, težje ali težke motnje v duševnem razvoju ali težje gibalne prizadetosti ne more usposobiti za samostojno življenje in delo, vendar mora ta prizadetost nastati pred 18. letom starosti ali do 26. leta, če se redno šola.
- SPIZ ugotavlja, da zaradi psiholoških sprememb po številnih napadih, ki trajajo že vsaj 15 let zavarovanka za pridobitno delo ni zmožna in da ima popolno nezmožnost za delo.
- Zaključek: prejemnica denarne socialne pomoči (220 Eur/m)

Za zdravnika družinske medicine
in tim na primarni ravni se
sodelovanje s pacientom in
družino nikoli v resnici ne konča

Nivoji pomoči družini in njenim članom

- Pogovor z družinskimi člani (npr. heteroanamneza)
- Svetovanje družini ali o družini
- Obravnava družine (svetovalni center, CSD...)
- Družinska terapija (družinski terapevti)

Kdaj se predvsem odločamo za intervencijo?

- Prva registracija
- Kronične bolezni
- Sum na dedne bolezni
- Kompleksne družinske situacije
- Starostniki
- Paliativna oskrba
- Spolna, čustvena in druga zloraba
- Nasilje
- Alkoholizem in druge oblike odvisnosti

Vodenje - cilj

- Je čim večje zmanjšanje bremena bolezni na družino, kar dosežemo z **nadzorom osnovnih bolezni ter drugih kontekstualnih dejavnikov** za nastanek neobvladljivega neravnotežja v družini.

Naloge zdravnika in diplomiranje medicinske sestre (DMS) v referenčni ambulanti družinske medicine (RADM)

Zavedanje, kako sprememba deluje ...

- ✓ vsaka sprememba, tudi na bolje, zahteva svojo ceno
- ✓ ne vemo, kakšne odmeve bo sprememba vnesla v sistem
- ✓ cilj je sprememba za spremembo (»meta« sprememba)
- ✓ prevelika vzbudi odpor
- ✓ premajhne nihče ne opazi
- ✓ ravno prav majhna a sistematična

Vir: Rus Makovec

Upgraded
Comprehensive
Patient

Konfrontacija je najmanj učinkovit način vnašanja spremembe

Nevrtnost in odpiranje rešitev

- Nevtrlnost profesionalca (razen ob zlorabi in nevarnem simptomu pri nemočnem človeku)
- Spoštljiva radovednost
- Razumevanje procesa spremembe – odpiranje več vrat rešitev
- Profesionalec v poziciji “tistega, ki ne ve”
- Iskanje in ojačanje virov moči (“reframing”)

Indikacije za takojšnja akcija

Ko gre za zlorabo ali zelo nevaren simptom

Zaključek

- ❖ Ravno v najtežjih družinskih okoliščinah je veliko več upanja, kot si lahko predstavljamo.
- ❖ Drugačno upanje.
- ❖ Upanje, da dobri in slabi dnevi niso bili zaman.
- ❖ Ljubezen in žalost med seboj povezujeta, in nam dajeta moč, da iz sebe prikličemo na dan, kar je najboljšo, je najbolj človeško.